

Monica Eckerdal

Självvård i ny förpackning - Svenska kyrkans samtalsmottagningar

I flera församlingar och pastorat finns det i dag en samtalsmottagning som erbjuder självvård och samtal. Monica Eckerdal beskriver här arbetet med att genom samtalsmottagningar synliggöra kyrkans självvårdande uppdrag och det nätverk av samtalsmottagningar som bildats.

I alla församlingar erbjuder både präster och diakoner självvård. Ibland är det självvård som uppstår i samband med ett tillfälligt möte. Det kan också ske i samband med begravningar eller på ett hembesök. Ibland har en församlingsbo aktivt sökt efter och frågat efter en självvårds- eller samtalskontakt. Några församlingar annonserar tydligt att möjligheten till självvård finns.

I flera församlingar och pastorat finns det i dag också en samtalsmottagning som erbjuder självvård och samtal. Det är ingen ny företeelse. Redan 1997 startade den första samtalsmottagningen. Den startade i Karlstad. Målet var att skapa en lättillgänglig krismottagning utan remissförfarande. I Karlstad var det, och är fortfarande, tre huvudmän som står bakom mottagningen, landsting, kommun och Svenska kyrkan. Inspirerade av Karlstad startade Gävle en samtalsakut år 2000. Borlänge inspirerades av Gävle och startade år 2006. Sen följde Österåker, Sollentuna, Borås, Alingsås, Lundby Göteborg, med flera. På många platser runt om i landet startades samtalsmottagningar därför att man identifierade att det fanns ett ökat behov av självvård och samtalsstöd och genom att starta en samtalsmottagning ville man underlätta för människor att upptäcka att möjligheten till självvård och samtal finns i församlingen.

När samtalsmottagningarna blir fler och fler bildade man nätverket NÄSIS - Samtalsakuter i Sverige. NÄSIS myntades av Robert Mattson som var samordnare på samtalsakuten i Gävle. Eftersom det också finns samtalsakuter i Sverige som inte har koppling till Svenska kyrkan så är en mer adekvat uttydning av NÄSIS i dag *Nätverket för samtalsmottagningar* i Svenska kyrkan. NÄSIS har blivit ett viktigt sammanhang för samtalsmottagningarnas medarbetare för erfarenhetsutbyte, inspiration, kompetensutveckling och fortbildning. En gång om året bjuder NÄSIS in till en konferens. Värdskapet för konferensen går runt mellan samtalsmottagningarna. I NÄSIS ingår idag tjugo samtalsmottagningar spridda i sex av Svenska kyrkans tretton stift.

Vad är då en samtalsmottagning?

Inriktning och struktur för de olika samtalsmottagningarna skiljer sig åt, några har varit i gång många år medan andra fortfarande är i uppbygg-nads- eller startskede. Likaså skiljer sig huvudsaklig inriktning åt mellan kris, terapi och självvård för de olika mottagningarna.

På exempelvis Alingsås pastorats samtalsmottagning tjänstgör tre präster och två diakoner på delar av sin tjänst. Under 2022 totalt 85 %. Under 2022 tog samtalsmottagningen i Alingsås emot 120 konfidenter i åld-rarna 18 – 80 år i 684 samtal.

Samtal i det slutna rummet

Arbetet på samtalsmottagningarna sker i samtalsrummet. Det är ett rum som får rymma så många olika berättelser. Ett rum där människor får berätta om det allra mest hemliga och svåra. Ett rum där människor får upprättelse och mod att komma vidare.

För att få en bild av samtalsmottagningarnas arbete försöker NÄSIS att samla in statistik och beskrivningar av de olika samtalsmottagningarna. Vem är det som tar emot för samtal? Är det gratis? Hur hittar människor dit? Vem kommer? Vilka problem söker man för?

Enkät om diakonin – vad är Svenska kyrkans diakonala arbete värt i kronor?

Den frågan sökte man svar på i en enkät som Agresso skickade ut för några år sedan. Den enkäten landade också hos NÄSIS och då blev det tydligt för oss att det material som vi hade samlat in var otillräckligt. Det var en mängd parametrar som saknades för att vi från samtalsmottagningarna skulle kunna svara på enkäten. Så vilken betydelse har samtalsmottagningarnas arbete? Ofantligt mycket för alla de människor som vi möter på samtalsmottagningarna uppfattar vi som arbetar där. Men hur ska man underbygga det? Kan vi samla in statistik på ett bättre sätt? Och vad behöver vi statistiken till?

Två spår

Inom NÄSIS finns det två spår – i det ena spåret står man tydligt i en självvårdstradition, i det andra spåret ser man det terapeutiska samtalet som det självklara. I båda spåren arbetar diakoner och präster. I det terapeutiska spåret är man terapeut – ibland både diakon/präst och terapeut, ibland bara terapeut.

Hösten 2021 var biskop Andreas Holmberg med på NÄSIS årskonferens och reflekterade tillsammans med konferensens deltagare för att försöka finna fram till en minsta gemensam nämnare för samtalsmottagningarna, det vill säga hur samtalsmottagningarna själva motiverar sin existens och sin verksamhet. En fråga som då formulerades var om medarbetarna på samtalsmottagningarna själva kan bestämma och formulera inriktningen eller har ”kyrkan” några tankar om vad som ska gälla för ”kyrkans” samtalsmottagningar? Och till vem ska den frågan ställas? Kan samtalsmottagningar i Svenska kyrkan se ut hur som helst?

Inom NÄSIS tänkte vi att någonstans ska man börja. Så först skulle vi ställa frågan till våra biskopar. Även om det inte är stiftet utan församlingarna/pastoraten som driver samtalsmottagningarna så är det viktigt att veta hur biskoparna tänker kring en av kyrkans viktiga profilverksam-

heter, om de många kontakterna och samtalen, om den stora efterfrågan och hur människor står i kö för att få självvård och vi sen sammanfattade med att citera diakon Ing-Marie Gustafsson från Torslanda-Björlanda församling, Göteborg att ”det samtalsmottagningarna erbjuder är kyrkans gamla självvårdserbjudande i en ny förpackning,” då fanns det inte längre någon tveksamhet kvar.

Att erbjuda självvård är en av kyrkans viktigaste uppgift.

Självvårdserbjudande i ny förpackning

Samtalsmottagningarna är ett lågtröskelalternativ. Det är enkelt att hitta till församlingens samtalsmottagning för det finns en tydlig kontaktsväg. För många människor känns det enklare att ta kontakt med en samtalsmottagning i stället för att själva söka en specifik diakon eller präst för att få samtal. Reflektionen tillsammans med biskop Andreas Holmberg ledde vidare till att NÄSIS hösten 2022 bjöd in Jonas Idestrom, som tog med sig doktoranden Simon Hallonsten, för att leda workshopen ”Teologi i kyrkans samtalsmottagningar”. I den workshopen blev de två spåren tydliga. I rapporten från workshopen skrev Idestrom/Hallonsten att ”för några är det naturligt att se på samtalen inom ramen för ett självvårds-

budgeten har självvården något större utrymme. Eftersom självvård är så självklar och alltid har erbjudits i kyrkan kan man ju undra varför man måste ha särskilda samtalsmottagningar? Ett svar är: Självvårdserbjudandet är kyrkans unika bidrag och självvårdserbjudandet måste synliggöras. Därför är det viktigt att det är ett lågtröskelalternativ som underlättar för människor att finna vägen till självvård.

För de samtalsmottagningar som erbjuder terapeutiska samtal handlar det om att kunna motivera varför kyrkan erbjuder terapi som också andra institutioner kan erbjuda. Ett svar är: för att kunna erbjuda det för de människor som annars har svårt att kunna få del av terapi. Det är helt enkelt ett diakonalt uppdrag.

En gemensam motivering för samtalsmottagningarnas arbete formulerades efter workshopen 2022 så här:

”Genom att i samtal möta erfarenheter av lidande och hopp, av död och uppståndelse kan därmed mottagningarna bidra till att förkroppsliga och gestalta teologi. Samtalsmottagningarna är en del av kyrkans levda teologi i ord och handling utan vilken kristen tro riskerar att reduceras till abstrakta trossatser. I en sådan mening behöver kyrkan samtalsmottagningar för att ge liv och kropp till tron och kyrkans självförståelse”

”Samtalsmottagningarna är ett lågtröskelalternativ.”

heter. Det har inte varit så lätt att få något svar av biskoparna, kanske mest för att vi inte lyckats komma till tals med alla. I Skara stift fick dock en liten delegation med representanter för tre av stiftets samtalsmottagningar ett möte och samtal med biskop Åke Bonnier. Det blev ett väldigt fint samtal där vi kände att vi fick ett starkt stöd för samtalsmottagningarnas arbete. Biskop Bonnier var initialt lite tveksam, men när vi redogjorde för samtalsmottagningarnas arbe-

paradigm medan andra tydligare relaterar till ett terapeutiskt paradigm. Sådana skillnader kan leda till olika behov när det gäller teologiserande och den teologiska motivationen för samtalsmottagningar”.

Självvården är en självklar del av kyrkan uppdrag men den är också osynlig. Självvården finns inte med som en del av församlingens grundläggande uppgift. Självvården får sällan något större utrymme i församlingsinstruktionerna. Inte heller i

Hur ska man synliggöra samtalsmottagningarnas verksamhet?

I de församlingar/pastorat som har en samtalsmottagning finns verksamheten så klart beskriven i den årliga verksamhetsberättelsen. Men där ser man bara den enskilda församlingens samtalsmottagning. Det är när man lägger ihop alla samtalsmottagningars arbete som man ser hur omfattande denna självvårdande och diakonala verksamhet verkligen är. För att kunna göra detta behöver man ett gemensamt insamlande av statistik som är bättre utformad än den statistik NÄSIS samlar in i dag. Det bästa hade förstås varit om den statistiken funnits med i Svenska kyrkans natio-

nella statistik, men det gör den inte idag eller i alla fall bara delvis. NÄSIS har sökt hjälp av nationell nivå för att kunna skapa ett bra statistikverktyg. Vi har fått lite förslag men nationell nivå har inte själva velat axla det arbetet. Därför pågår det nu ett arbete inom NÄSIS för att vi själva ska skapa ett gemensamt statistikverktyg som tydliggör det omfattande arbete som våra samtalsmottagningar runt om i kyrkan bedriver. Många församling-

ar har också diakonimottagningar med ett annat uppdrag än samtalsmottagningarna vilket är viktigt att tydliggöra. De två olika mottagningarna speglar att människors nöd ser olika ut. NÄSIS arbetar nu med hur vi ska kunna visa vem det är som söker själavård/terapi på våra samtalsmottagningar. Vad är det man söker för? Varför söker man sig till kyrkans samtalsmottagning? Hur ska vi tänka kring tystnadsplikten när vi samlar

statistik?

Vi vill synliggöra att samtalsmottagningarna är en stor och viktig del av Svenska kyrkans kontaktyta, själavård och diakonala arbete. Helt enkelt kunna visa på kyrkans själavårdserbjudande som nu finns i ny en förpackning.

MONICA ECKERDAL

Församlingssherde Alingsås Centrum

Nu finns SVENSK KYRKO TIDNING på nätet

Prenumerera endast digitalt **495 kr/år**

Nyteckning av prenumeration där digitalutgåva med nedladdningsbar app ingår till ordinarie pris **895 kr/år**

För mer information, se under fliken "Prenumeration" på www.svenskyrkotidning.se